

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра теорії та методики фізичної культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

05 вересня 2018 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІКАРСЬКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ
СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

СТУПІНЬ МАГІСТРА

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Код та найменування спеціальності 014 Середня освіта

Предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Факультет фізичної культури та спорту

Миколаїв – 2018

Розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського.

Розробник програми: Гетманцев Сергій Васильович, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури, доктор філософії в галузі біології, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури

Протокол від «27» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри теорії та методики

фізичної культури _____ (Литвиненко О. М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету фізичної культури та спорту

Протокол від «28» серпня 2018 року № 1

Голова навчально-методичної комісії _____ (Литвиненко О. М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «05» вересня 2018 року № 2

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Навчальна програма дисципліни «Лікарсько-педагогічний контроль студентів ВНЗ» складена Гетманцевим Сергієм Васильовичем – кандидатом біологічних наук, доцентом кафедри теорії та методики фізичної культури для студентів ступеня «магістр» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка предметної спеціалізації 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)».

Мета дисципліни — ознайомити слухачів із сучасними теоретичними уявленнями та практичними досягненнями в галузі медичного контролю.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетенціями**:

Загальні компетенції (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу, здатність вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень; аналізувати розвиток науки в системі цивілізаційного розвитку; мати уявлення про типи наукової раціональності; виявляти перспективи науково-технічного розвитку у світлі діалогу культур; оцінювати події наукового світогляду; застосовувати системний підхід до сприйняття розвитку науки.

ЗК-3. Здатність оперувати основними поняттями й термінами інформаційно-комунікативних технологій; використовувати медіатизацію, комп'ютеризацію, інтелектуалізацію в навчальній діяльності; визначати функції інформатизації вищої школи; усвідомлювати види та методику створення Інтернет-проектів; студіювати вимоги до створення електронного підручника.

ЗК-5. Здатність до самостійного освоєння й використання нових методів дослідження, до освоєння нових сфер професійної діяльності

ЗК-6. Здатність формувати ресурсно-інформаційні бази для здійснення практичної діяльності в різних сферах

ЗК-7. Здатність самостійно здобувати й використовувати, у тому числі за допомогою інформаційних технологій, нові знання й уміння, безпосередньо не пов'язані зі сферою професійної діяльності

Фахові компетенції спеціальності (ФК):

ФК 2. Здатність використовувати знання сучасних проблем науки й освіти під час вирішення професійних завдань;

ФК 12. Здатність розробляти проекти й методичну документацію в сфері фізичної культури й спорту з обліком соціальних, морфо-функціональних, психологічних особливостей контингенту різної статі й віку, природничих і економічних особливостей регіону.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Демонструє уміння планувати, чітко формулювати цілі, застосовувати різноманітні методики, технології, які сприятимуть ефективній організації навчально-виховного процесу.

ПРН 8. Демонструє уміння у розробці навчально-методичних матеріалів (робочих програм, навчально-тематичних планів) на основі освітнього стандарту та зразкових програм з урахуванням виду освітньої установи, особливостей класу / групи та окремих учнів.

ПРН 10. Здатний до професійної самоосвіти, особистісного зростання, проектування подальших освітніх траєкторій

ПРН 17. Використовувати в професійній діяльності актуальні прийоми навчання і виховання, різноманітні форми комунікації і активізації учнів в процесі занять фізичним вихованням.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- Методи дослідження та оцінки стану функції різних систем організму з метою оцінки загальної тренуваності.
- Методи дослідження і оцінки фізичної працездатності, дослідження і оцінки стану систем організму, що лімітують працездатність.
- Методи проведення та оцінки результатів лікарсько-педагогічних спостережень.
- Методи проведення та оцінки результатів самоконтролю.

Уміти:

- Досліджувати пульс і артеріальний тиск, знаходити систолічний об'єм, хвилинний об'єм крові, серцевий індекс і оцінювати тип гемодинаміки та ін.
- Проводити різні функціональні проби серцево-судинної системи, визначати тип реакції на навантаження, оцінювати швидкість відновлення і адаптацію до фізичного навантаження.
- Тестувати фізичну працездатність різними методами.
- Проводити функціональні проби дихальної системи, оцінювати їх результати.
- Досліджувати систему зовнішнього дихання: визначати і оцінювати частоту дихання, легеневі обсяги, силу дихальної мускулатури і ін.
- Досліджувати і оцінювати стан рухового, вестибулярного, зорового аналізаторів і ін.
- Вести щоденник самоконтролю і оцінювати інформацію з метою управління тренувальним процесом.
- Проводити лікарсько-педагогічні спостереження під час тренувальних занять.

Володіти:

- Навичками самостійного використання різних методів дослідження функціональних систем організму тих, що займаються фізичною культурою і спортом з використанням традиційних методик і сучасного діагностичного обладнання.
- Навичками проведення аналізу отриманих результатів дослідження функціональних систем організму.
- Навичками лікарсько-педагогічних спостережень за студентами та школярами, які займаються фізичною культурою і спортом та ефективного контролю за процесом фізичного виховання.

Методи дослідження гомеостатичних механізмів організму людини є галуззю, що інтенсивно розвивається. Вона базується не тільки на класичних медико-біологічних дослідженнях, а й на сучасних дослідженнях у “суміжних” науках — молекулярній біології, електроніці, генетиці тощо. Вона спрямована на об’єктивізацію як окремих функцій, так й організму в цілому.

Система діагностики в лікарському контролі містить багато напрямів і методів (клінічні, інструментальні, лабораторні), що в комплексному використанні дозволяють максимально об’єктивізувати стан організму людини.

Навчальна дисципліна “Лікарсько-педагогічний контроль студентів ВНЗ” складається з двох розділів: система об’єктивізації структури та функції організму людини і організація лікарського контролю. Особлива увага приділяється об’єктивним і лабораторним методам обстеження спортсменів і студентів. Основою формування знань, умінь і навичок у навчальній дисципліні “Лікарсько-педагогічний контроль студентів ВНЗ” є лекції, лабораторні заняття, а також самостійна робота. Під час навчання студенти користуються рекомендованою літературою, а також відповідними методичними матеріалами.

Програма навчальної дисципліни “Лікарсько-педагогічний контроль студентів ЗВО” складається з наступних кредитів:

Кредит 1. Принципи оцінки стану організму людини

Кредит 2. Лабораторні методи досліджень у лікарському контролі

Кредит 3. Лабораторне виявлення варіантів норми в лікарському контролі

Кредит 4. Організація лікарського контролю: лікарсько-спортивна консультація.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ЄКТС. Дисципліна за вибором.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Принципи оцінки стану організму людини

Тема 1. Принципи оцінки стану організму людини. Лікарський контроль, мета і завдання. Складові комплексу лікарського контролю. Наукова основа лікарського контролю. Система діагностики в лікарському контролі.

Література [1–4; 7; 10; 11; 24]

Тема 2. Основні методи оцінки і діагностики. Методи діагностики, що використовуються в лікарському контролі. Класифікація методів діагностики. Суб’єктивні методи діагностики: скарги, анамнез. Види анамнезу (загальний, професійний). Значення анамнезу в системі діагностики. Об’єктивні методи діагностики (огляд, оцінка об’єму рухів у суглобах, пальпація). Критерії: “клінічної норми”, “анатомічного варіанта”, “патології”. Принцип “індивідуалізації” в лікарському контролі. Інструментальні методи об’єктивізації обстеження (гоніометрія, соматометрія, динамометрія).

Література [12; 14–16; 21]

Тема 3. Додаткові методи обстежень. Принцип об'єктивізації досліджень у лікарському контролі. Методи візуалізації (рентгенологічні, ядерно-магніторезонансні, ультразвукові). Методи верифікації — лабораторні і електрофізіологічні. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Література [14; 17; 18]

Тема 4. Інструментальні методи досліджень у лікарському контролі. Класифікація інструментальних методів досліджень у лікарському контролі. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Література [14]

Кредит 2. Лабораторні методи досліджень у лікарському контролі

Тема 5. Лабораторні методи досліджень у лікарському контролі. Класифікація лабораторних методів дослідження. Можливості методів, показання та протипоказання. Показники якості лабораторних досліджень: специфічність, чутливість, клінічна ефективність.

Література [6; 12; 23; 24]

Тема 6. Гематологічні і цитологічні методи досліджень. Функціональна гематологія в лікарському контролі. Кількісні та якісні показники. Варіація норми. Цитологічні методи дослідження. Класифікація методів. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність. Типи лабораторних висновків і термінологія.

Література [23]

Тема 7. Мікробіологічні та імунологічні методи досліджень. Класифікація мікробіологічних і імунологічних методів досліджень. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Література [4–6; 22; 25; 26]

Тема 8. Комплексність методів досліджень. Сучасні принципи комплексності для оцінки функціонального стану організму людини. “Протокольні” методики досліджень у лікарському контролі. Скринінгові та моніторингові програми. Методи формування “діагностичних протоколів” залежно від умов і завдань обстеження. Сумісність поміж методів діагностики.

Література [12]

Кредит 3. Лабораторне виявлення варіантів норми в лікарському контролі

Тема 9. Лабораторне виявлення варіантів норми в лікарському контролі. Уявлення про лабораторну норму”. Кількісні та якісні показники. Дискримінантні величини. Варіація лабораторних величин. Методи розрахунку.

Література [9–23]

Тема 10. Система контролю якості лабораторних методів дослідження. Система контролю якості досліджень у лікарському контролі. Значення системи контролю якості. Види контролю якості (внутрішньо- і міжлабораторний). Методи оцінки якості лабораторних досліджень (специфічність, чутливість, інформативність). Джерела діагностичних помилок. Класифікація діагностичних помилок. Методи уникнення діагностичних помилок.

Література [20; 23]

Тема 11. Організація лікарського контролю: лікарські обстеження. Мета і завдання лікарського обстеження. Показання і протипоказання до занять фізичною культурою та спортом. Класифікація видів лікарського обстеження (первинне, повторне, додаткове). Залежність методів досліджень від завдань. Організація лікарського обстеження. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Література [8; 13]

Тема 12. Організація лікарського контролю: лікарсько-педагогічні спостереження. Мета і завдання лікарсько-педагогічного спостереження. Форми лікарсько-педагогічного спостереження. Організація лікарсько-педагогічного спостереження. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди щодо організації ефективного лікарського контролю.

Література [8; 13]

Кредит 4. Організація лікарського контролю: лікарсько-спортивна консультація

Тема 13. Організація лікарського контролю: лікарсько-спортивна консультація. Мета і завдання лікарсько-спортивної консультації. Види лікарсько-спортивних консультацій. Залежність методів лікарсько-спортивного консультивання від завдання. Організація лікарсько-спортивних консультацій. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Література [8; 13]

Тема 14. Організація лікарського контролю: санітарно-гігієнічний контроль. Мета і завдання санітарно-гігієнічного контролю за заняттями фізичною культурою та спортом. Види санітарно-гігієнічного контролю. Залежність методів санітарно-гігієнічного контролю від завдань. Організація санітарно-гігієнічного контролю. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Література [8; 13]

Тема 15. Організація системи обстежень спортсменів. Роль менеджера в організації контролю за тими, хто займається: оздоровчою фізичною культурою, адаптивною фізичною культурою, спортом. Особливості організації обстеження спортсменів залежно від видів спорту та амплуа спортсменів. Методи реєстрації та оцінки ефективності контролю за станом здоров'я спортсменів.

Література [8; 13; 19]

3. Рекомендована література

1. Агаджанян Н. А., Катков А. Ю. Резервы нашего организма. — М.: Знание, 1979.
2. Акинщикова Г. И. Телосложение и реактивность организма человека. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1969.
3. Биология человека / Под ред. Дж. Харрисона. — М.: Мир, 1979.
4. Виноградов В. В. Гормоны, адаптация и системные реакции организма. — Минск: Наука и техника, 1989.
5. Виру А. А., Кырге П. К. Гормоны и спортивная работоспособность. — М.: ФиС, 1983. — 159 с.

6. Волков Н. И. Закономерности биохимической адаптации в процессе спортивной тренировки: Учебное пособие для слушателей высшей школы тренеров ГЦОЛИФКа. — М., 1986.— 63 с.
7. Всемирная организация здравоохранения. Привычная двигательная активность и здоровье: региональные публикации ВОЗ. — Копенгаген, 1982. — 195 с.
8. Детская спортивная медицина / Под ред. С. Б. Тихвинского, С. В. Хрущева. — М.: Медицина, 1991.
9. Иорданская Ф. А. О норме и патологии у ведущих спортсменов / Донозологические состояния у спортсменов и слабые звенья адаптации к мышечной деятельности. — М., 1982. — С. 10–18.
10. Кассиль Г. Н. Внутренняя среда организма — М.: Наука, 1983.
11. Клиорин А. И., Чтецов В. П. Биологические проблемы учения о конституциях человека. — Л.: Наука, 1979. — 164 с.
12. Лондо М. А. Молекулярная природа отдельных физиологических процессов. — М.: Наука, 1985.
13. Макарова Г. А. Практическое руководство для спортивных врачей. — Краснодар, 1998.
14. Мартиросов Э. Г. Методы исследования в спортивной антропологии. — М.: ФиС, 1982. — 199 с.
15. Медицинские аспекты спортивного отбора / Р. Е. Мотылянская, В. К. Велитченко, Л. М. Перминов. — М., 1988.
16. Меерсон Ф. З., Пшеничкова М. Г. Адаптация к стрессовым ситуациям и физическим нагрузкам. — М.: Медицина, 1988. — 256 с.
17. Методологические основы спортивной морфологии. — М.: ГЦОЛИФК, 1979.
18. Морфология человека / Под ред. Б. А. Никитюка, В. П. Чтецова. — М.: Изд-во МГУ, 1990.
19. Организация медицинского контроля за развитием и здоровьем дошкольников и школьников: Метод. пособие / Под ред. акад. РАМН Г. Н. Сердюковской. — М.: РИА Максим, 1995. — 120 с.
20. Ошибки в лабораторной диагностике / Под ред. Л. Л. Громашевской. — К.: Здоровья, 1990. — 264 с.
21. Платонов В. Н. Адаптация в спорте. — К.: Здоровья, 1988. — 216 с.
22. Покровский А. А. Биохимические методы исследования в клинике: Справочник. — М.: Медицина, 1969. — С. 258, 469.
23. Руководство по клинической лабораторной диагностике / Под ред. В. В. Меньшикова. — М.: Медицина. — 576 с.
24. Саркисов Д. С., Пальцев М. А., Хитров Н. К. Общая патология человека: Учебник. — М.: Медицина, 1995. — 272 с.
25. Хрисанфова Е. Н. Конституция и биохимическая индивидуальность человека. — М.: Изд-во МГУ, 1990.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

При перевірці знань студентів використовуються наступні види контролю: поточний (на кожному практичному занятті), рубіжний (після кожного кредиту) та підсумковий (залік).

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- Опитування студентів під час проведення практичних занять.
- Оцінювання письмових завдань.
- Оцінювання контрольних робіт.
- Перевірка та оцінювання самостійної роботи студентів відбувається під час опитування. Всі питання, які винесені до самостійної підготовки, внесені у перелік питань, необхідних для підготовки до практичних робіт. Крім того, контрольні роботи проводяться з урахуванням тем, які винесені на самостійну підготовку.
- Використання пакетів тестів.
- Використання пакетів завдань для підсумкового контролю знань.
- Індивідуальне науково-дослідне завдання.